

Vredništvo:

na Travniku št. 277. t. nadstr. (ob
skriči tudi na rupanjsko listo).

Prejemajo se za plačilo vsakršna
smanila tudi v našojevskem jeziku.

Plačila se na vsako natlesno vrsto
soli, če so opanile samo enkrat na
tisoč, če dvakrat, 8. sold., če trikrat,
10 p. v. a. — Prvih tega se vsak
krat 50. a. na štampelj.

TRUDNOSTI

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 4. decembra 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po polti pošiljana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 80 s., za
četrt leta 80 s. Kdor sam po-nya po-
šilja, plača za celo leto samo 2 g. 50
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt 1. 70 s.
Naročila pisna in računanja naj
se pošiljajo vredništvu.

Posumni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici K. Sehar-Jevina na Travniku
po 5 soldov.

Prosimo besede

za nekaj djanjskih in osebnih
popravkov?

(Goriški delovski zbor.)

IV.

Izmed "štirih" o. k. uradnikov našega zbora
sem onemu v poslednjem listu uradniški značaj sfokel;
imamo torej le tri uradnike. Poprejšnji o. k. okrajni
predstojnik, zdaj o. k. okrajni sodnik v Bovec, g. Alo-
ka Rozman, je meni kot uradnik in kot zbornik pre-
malo znan. Ali je "uradnik skoz in skoz", o tem naj
sodijo uradniki; kot zbornik nam ni ponudil še priliko,
da bi ga mogli primerno in pravično opisati, kajti ni
se vdeležil ko 2-3 letošnjih sej. Izvoljen je valed
kompromissa med obrtnijskimi volivci Tominskimi in
Boveškimi, kateri poslednji so prišli vsi v Tomino, da so
s Tominci združeni, bili gotovi zmage zoper katerega
koli drugega kandidata, ki bi ga bili hoteli voliti. Ajdovci
in Kanalo. Gospod Rozmanova volitev je bila poznoje
kakor druge; on je izvoljen namesti bivš. predstojnika
Tominskega, gosp. Grossmana. — O Winklerju ne vem,
ali bi kaj govoril, ali ne. Saj se "Narod" mu drugo
pregreho ne obita, nego da je o. k. uradnik. Da, u-
radnik je, pa saj je tudi Herrmann uradnik in vedar
nam "prinaša" N. "v veliko pohvalo njegovo krasno
govore, in vendar temu "uradništvu" celo nar. krepko-
je Slovenci vedno pošiljajo, in vendar uradniški značaj
narodnjaka in poštonjaka v njem daleč nič ne ostemnuje
in zakriva. Kar pa velja na Stajerskem, to mora veljati
tudi pri nas na Primorskem. — Naši stenografski zapis-
niki zbornih obravnjav prvega (šletno) in sedanjega
sojnega tečaja živo pričajo, kaj je v goriškem zboru
W., in kaj tehtna njegova poročila v naj težavnejših
zadevah, katerih se druzi še dotakniti nečemo ali ne
znajo. Kdo je v občinskih zadevah orakelj Slovenem
in Lahom? Kdo...? Pa kaj bom vodo v Sobo nosil!
Samo dvoje reči naj omenim: 1. Da naše slovenske
občne sploh po slovenski uradujejo in da jim delovni
odbor po slovenski dopisuje, ta velepomembljivi prevrat
je dognal uradnik W. To potrjuje njegov naslednik v
odboru, dr. Tonkli, ki na napravljeni podlagi slovensko
uradovanje nadaljuje. To pa ni bilo tako lahko, ka-

kor ni kdo misli. V dež. odboru je bil on skoz 6 let
edini Slovenec in vedar si je vedel z lepa vedino za
svoje pravične, pa ne vsem všečno nameno pridobiti. Z
zmernostjo in političnim taktom je dva odbornika, gla-
varja P. in dr. Doljak, na naše pravično reč prikle-
nil. 2.) Kolikokrat se sliši in bere, kadar se o našem
zboru govori, o "popravljenem, pronarejenem volilnem
redu"! Ta "popravljeni volilni red" je Slovoncom u-
godnejši nego izvorni Schmerlingov, po katerem so bili
Slovenci (2 tretjini vseh prebivancev) v večno manjši-
no obnojem Vestu pa, kdo je "pronarejenemu voliln.
redu" oče? Uradnik W. In koliko mactnega pogajanja
s Petrom in Pavlom je bilo treba, da smo tu — kos pra-
vice dosegli, kajti v zboru ni sedelo kot 8 slovenskih
poslanecov, katerim pa se ni bil vsem jasno nežaj Win-
klerjevega največja boter W. načrtu je bil uradnik Gor-
jup, kateri je v tej zadevi iz hogatoga arsonala svojega
tuma nar. svetlejšje meče potegnul. (Toda o njem pozno-
je) Mislite pa, da, potem ko je bil predlog v zboru
sprojet, je bila pot do sankcije že prosta? Kaj, pa so l
"Uradnik" Kljnkowström v Trstu (poročevavec na-
mestnijski o zborovih stvarah) je zavalil vso polno ka-
mpionja na pot med Trstom in Dunajem; pa, hvala Bogu,
da sta nam spot dva druga "uradnika" pomagala, za-
preko s polti spraviti: namestnik b. Kellersperg sam,
namreč, in baron Klübeck. Toliko težav za — manjšino,
za dani slov. poslancev! porečete. Drugi zbori ni so še
bi toliko dosegli. Pražkomu ni p. niso vsi njegovi Ric-
gerji in Palucky-i in vsi Sladkovski do sedaj do take
pridobitve pripomogli. Ljubši — so vo da — bi bil tudi
nam tak volilni red, da bi nam absolutno vedino v zho-
ru zagotavljal, pa, kar ne gre, ne gre. (Tiskarji me
přitiskajo; ni dragučo, ko da spis pretržem.)

Delegaciji

v Pešti imate s številkami opraviti. Obravnavata so,
nekaj še le v odsekih, nekaj pa že v javnih občinah se-
jah preračuna za armado in za pomorstvo. Obe delega-
ciji se vjemate v tem, da vsakemu predarku kaj mi-
ljonov odbijete, pa ne obo rayno. toliko. Popravki eno
delegacije romajo potle v drugo, dokler se na zadnje
obe v istih številkah zedinite. Bistvenih različnost pa

Podlistek.

„Novi svet“

šaloigra v III dejanjih.

Spisal Anton Klodič.

I. Tvarina in zapopadek šaloigre je ta-le:

Peter, vrl kovač, pa pbožec, bi imel rad za ženo
Podkuknikovo hčer. Tudi ona ga vidi rada in hi ga
rada vzela, ali oče Podkuknik, bogat kmet, noče v to
privoliti. Peter častiljuben, delaven mladenec, hoče o-
četu Podkukniku zadostiti, ter se napravi za po širokem
svetu, da bi si z delom kaj premoženja pridobil. Pred-
no Kobarid zapusti, poda se še v krčmo, da bi se za
pot okrepčal. Kletarica mu pové, da je prinesel Pod-
kuknik iz Gorice novice, da se bo skoz Kobarid že-
lezniča delala ter mu prigovarja, naj ostane doma, češ,
da saj bo imel doma dovolj dela. On pa se noče nje-
nemu svetu vdati in jo pošlje v klet po vino. Tu sto-
pila v sobo dva politehnikarja (dijaka viših šol, ki se
učila za inženirja), ki o počitnicah (septembra meseca)
pohtujeta. Prišla sta bila iz Ljubljane v Gorico strica
Nacestnika (inženirja) obiskat i mislita se čez Kobarid,
Beljak, Celovec in čez Ljubelj v Ljubljano vrniti. Nji-
ma ovadi kletarica, zakaj hoče Peter, s katerim sta se
že bila v pogovor spustila, in kateri ju poprašuje, kdo
in od kod da sta itd., Kobarid zapustiti. To priliko

porabi Miroslav, eden izmed dijakov, da bi že izpraz-
njeni skupni denarnici z zvijačo pripomogel; pravi, da
opa dva sta inženirja, ki sta prišla naročevat dela in
najemat delavcev za železnico, da po Petru kovače
skup sklicati, napravi jih, da mu aro dajo, da vsak
svoje prevzeto delo resnično in kakor se tiče dovrši, in
postavi Petra za nadzornika nad vse druge delavce.
Podkuknik, ki pozneje v krčmo pride, sliši vse to in
je skoraj zadovoljen hčer, ker sta ga dijaka prosila,
Petru prepustiti, kajti gotovo se mu je zdelo, da Peter
kot nadzornik obogati; samo še en malo časa si izpro-
si, da vso reč dobro premisli; povabi za ob 8. uri vse na-
zoče k sebi na dom na večerjo, rekoč, da Petru doma
zatrdu in določno odgovori. Ta čns gresta dijaka gle-
dat po trgu. Peter pa no more do osmih čakati, gre
kaj k Podkukniku i ga prosi, naj mu reče: da. Pod-
kuknik mu v prošnjo privoli. — Vsi gosti se počasi
zhirajo in učitelj pripelje tudi Nacestnika, ki se je bil
tišti hip zarad železnicnih zadev v Kobarid pripeljal.
Nacestnik pripoveduje vsem v Podkuknikovi sobi zbra-
nim, da je on zarad železnice poslan in da so kovači
zgoljufani. Vsi so osupojeni. V tem trenutku stopita
čez prag dijaka. Ko vidi Nacestnik, da sta bratrance
njegova, ki sta se inženirja delala, prosi ju, naj povr-
neta brž vsakemu svoj denar in prosita vse za odpu-
ščenje; pravi dalje, da, kar sta dijaka o železnici po-

ne bo. Javno seje niso posebno zanimive; navadno se potrjuje, kar odseki poročajo in nasvetujejo. V kratkem bo delo dovršeno, kajti z drugimi zadevami se ne boste pečali letos delegaciji. Pa tudi ko bi se hoteli še v kaj družega spustiti, zmanjkalo bi jima sape, kajti ogerskim delegatom poteče 12. t. m. zborovo pooblaščenje; sedanjim zbornikom namreč izteče doba, za katero so voljeni, in se bodo torej začele nove volitve.

Državni zbor.

Zbornica gospajska je potrdila brambovno postavo prav tako, kakoršna ji je došla iz spodnje zbornice. Razgovorjanja ni bilo v občni seji skoraj nič. Zavoljo nekili popravkov dunajskega zbora mora je predložiti ogersko ministerstvo še enkrat ogerskemu zboru, kateri se pa morda ne bo obotavljal, vdači se sklepom dunajskim, kajti, če ne, morala bi vsa reč nazaj na Dunaj pred obo. državni zbornici romati.

Ogerski zbor.

Ogerski zbor je po težkem porodu enoglasno zavrgel postavo zaradi narodnosti, kakor jo je nasvetovala večina dotičnega odseka; z 267 glasovi proti 24 pa je padel tudi predlog manjšine; sprojel se je z veliko večino predlog Deakov, ki med drugim in tem hodi srednje pot. Ko je bila splošna razprava pri kraju, se vzdignejo srbski in rumunski poslanci, rekši, da se ne vdeležijo več razprav. In zapustili so dvorano, ko je Miletič že poprej to-le besedo Magjarom zaklical: „Narodi se nikdar ne bojo potrpežljivo dali tlačiti od tujčeve pste, in če jili sila priženo do zadnjega, se bojo raji potopili v kak velik narod, ki ima veliko prihodnost. Narodno čutje je tako živo in močno, da se narodi raji za nekoliko časa uklonejo absolutizmu, kakor da bi žrtvovali narodnost svojo. Temu priča so Nemci, ki se edinošči nemški na ljubo uklanjajo Bismarkovemu regimentu. Nikdar nikoli se narodi ogerske kroge ne bodo dali pomagjariti!“ — Le še dober teden, in sedanji deželni zbor ogerski se razpusti, in bojo volitve nove. To bode rava! pravijo „Novice.“ (Glej zgoraj Vr.)

Ogled po svetu.

Z Dunaja 28. nov. * se piše „Novicam“: Dve zadevi ste, o katerih je ravno zdaj največ besedi. Ena je sprava s Čehi, druga pa rdeča knjiga. Vmes leta sicer tudi sprava s Poljaki; ali dokler Poljaki sami ne vejo, kaj da bi hoteli (doma so drugačni, na Dunaji pa spet drugačni), kdo more o njih kaj več govoriti? — Vlada sama čuti, da nova ustava nima prihodnosti, dokler so sedeži Čehov prazni v državnem zboru. Treba je tedaj skusiti poravnavo (spravo) z njimi. Nedavno je počil glas, da ta in uni minister skuša porazumeti se s českimi prvaki; imenoval se je enkrat minister Berger, drugokrat minister Giskra, in da me-

vedala, vresniči se gotovo, da torej Podkuknik hčerko lahko brez skrbi Petru za ženo dá. Podkuknik je zadovoljen, i vsi veseli sedejo k večerji.

II. Dejanje samo na sebi, kakor vidimo, ni tako, da bi se svet pod njim tresel, priprosto je, domače. Pa glasovitih činov tudi ni treba, kedar gre za igersko tvarino, vsaka malenkost je lahko naj krasnejšim skladbam povod. Razvoj—to je glavna reč. Preglejmo torej razvoj in obravnavo naše tvarine!

Prvo dejanje je družemu psihologična podlaga in pripravlja gledavca na drugo, soznani ga z osebami. Tretji prizor (kvartanje v krčmi) ni neobhodno potreben za razvoj dejanja, vendar pa je gledavec na-nj že po poprejšnjih besedah „Kamor se kvartači shajajo“ pripravljen; kvartanje samo pa pripravlja na prihodnje, ker kaže, da obrtniki pohajajo in čas tratijo, ker ni v trgu opravkov; ves prizor je pa tudi sam na sebi mikaven, ker nam predstavlja nar navadnejšo igro naših kvartačev, „trešet.“ Kar pripoveduje Podkuknik, da bodo namreč železnico delali, pripravi ljudi, da inženirjem, ki v II. dejanji na oder stopijo, radi verujejo. Dejanje se pa prav za prav začinja razvijati še le v II. aktu (dejanji). Tū poslušamo samogovor Podkuknikov, kterege srčno veseli, da gre Peter iz Kobarida. — Peter v krčmi ravno izve po kletarici, da se ima železnica delati in zdajci, ravno ko mu železnica po glavi roji, stopita v sobo di-

šetarji so dr. Fiechhof (znanjša 1848. leta), Kutschker, in drugi. Kar prinese vladna „W. Abendpost“ novico, da vse to ni res. Se vó, da tega praklica nihče ne verjame, kdor vó, kolikrat se je „Abendpost“ že zlagala. Ko so pa različne pravljice sem ter tje švigale, so prinesli „N. Listy“ novico, da za gotovo vejo, da cesar sam je a ministrskem zboru, v ktem se je govorilo o praklici izjemnega stana na Českom, omenil potrebo, da naj a Čehov in Nemcov sestavljena komisija zaupnih mož skuša napotiti spravo s Čehi. Ali je popolnoma resnica ta novica ali ne, tega vam ne vem povedati, a to je gotovo, da vó svet, kteremu je za Avstrijo mar, čuti živo potrebo, da se Čehom dá, kar jim gró po zgodovinskem pravu. Če se je zavoljo Ogrov pronaredila februarška ustava, zakaj bi se zavolj Čehov ne pronaredila decemberska? Prav jasno brošurica: „Die böhmische Frage; ein Juniabrief an Frohneru v. Beust“ razlaga stališče Ogrov in Čehov. Po smrti poslednjega Jagelona, Ludovika, pri Mohaču 1526. leta je habsburški Ferdinand po svobodni volitvi bil sprojet za kralja bohemskega (českega); Bolromlja je z vsemi drugimi deželami stopila v osobno (Personal-Union) le po kralju svojem, in Čehom nesrečna bitka na Beli gori je pravo krono česke tako malo vničila, kakor pravo ogerske kroge in vničila nesrečna bitka puntarskih Ogrov pri Villagos-f. (O „rudeči knjigi“ je „Dom.“ že uni pot nekaj omenila. Vr.)

iz Zvesta. Vredniku vladnega tržaškega časnika „Osservatore Triestino“, prof. Coglietta-i, so 27. t. m. nekteri lahonski smrkovi v gledališču vsega izrekli in kričali „ven z ujm!“ Po šperu se mu je ponudil on policijski komisar za stražo in se mu je svetovalo, naj bi šel po nekili stranskih durih ven; on pa ni hotel, šel je po glavni vrati; ali v veži ga čakajo junaci, ga vnovič zasramujejo in eden ga s postjo po obrazu vdari! („Ofikanega Slovenca“ že imame, sedaj bi trebalo, da bi kdo še novega „olikanega Labona“ spisal, kajti dosedanji izvrstni italijanski „galateo-i“ nekterim ljudem ne zadostujejo).

O veselici „pri lovcu“, ki smo jo v poslednjem listu omenili, piše „Primorac“ take-le: „Tržaška okolica še ni videla lepšega dne od večerajšnjega (22. t. m.). Ta dan se je slovesno odprla čitalnica v Roceli v palači „Ferdinandum“ pri lovcu. Tržaške mestno starešinstvo je podalo energičen protest deželnemu poglavarju zoper to, da se je v tem palači izbrala čitalnica narodni svoj dom in da se ima slovesna ustanovitve obhajati v velikej in krasnej dvorani. Deželni poglavar pa je rekel: „Postava jim ne brani, tedaj jim tudi jaz ne morem“, in tako protestante zavrnil. Časnik „Cittadino“ se je strašno jezil, ne zaradi 100 megarskih blapcev, kteri so se meseca julija v ravno tej dvorani gostili, ampak zato, da slovenski glasi ne oskrnijo te krasne dvorane. Časnik „Gambero“ je

jaka. Kaj hočemo primernejšega? In pa vse tako naravno in neprisiljeno! Jako mikaven in edno naj boljih izmed mnogih izvrstnih mest v speljavi je razvoj in prizor VII; vse prav psihologično. V tem ko dejanje napreduje, zapleta se zmirom bolj. Enajsti prizor zanimiv; dvanajsti prizor: Podkuknik se prikaže, vse se mu podira; trinajsti prizor: pogovor treh kovačev je tak bodi; v 14. prizoru pelje Podkuknika lakomnost v skopec. Konec II. dejanja se vidi, da se bo Podkuknik vdal, poslušavec pa vendar ne ve, kako se gošufija dijakov razvozlja, ali kaka kazen jo zadene. To kaže tretje dejanje, ki prav živahno h koncu hiti, posebno zanimiva sta enajsti pa 12. prizor.

III. Ako ima biti dramatično delo dobro, mora prinašati zmiraj kaj novega, ter poslušavec in gledavec ne sme že naprej vedeti ali slutiti, kaj pride v naslednjem prizoru; z eno besedo gledavec morajo biti skozi in skozi napeto pazljivi i to zaradi razvoja igre. In temu zahtevanju ta igra popolnoma zadostuje. Vsak čitatelj je to gotovo sam skušil, kajti težko mu dá, če je prisiljen, branje pretrgati.

IV. Značaj oseb. Posebno dobro izražen in izpeljan je značaj Podkuknikov. Tū ga imate živega pred očmi starokopitneža, sebičnika, ki se vda občemu pridu (interestu) še le po tem, ko vidi, da tudi njemu kaj dobička doleti. Podkuknik ne sega nikjer nepo-

šipal, pa si polomil šipala. Vse je bilo zastoj! Okoli 2000. govori; dve tisoč slovenskih rodoljubov so jo tukaj sešlo večeraj, donese so navdušene slovenske pesmi z dveh galerij in iz sto grl in s tretje galerije slovenska godba. Odmevali so se slovenski govori od ston in malih odmev in pravo mesto v rodoljubnih srcih. Čudili smo se kmetu staremu, kako je iz dna svojega srca in svojihkušenj govornil, strmeli smo, kako je prosti mladeneč — govornik, kakor bi ga bil bog nalašč zato ustvaril. — navdušil vse množico. — Dosti! 22. dan meseca novembra je zgodovinski dan: mi nismo še videli lepšega dneva; tržaški okoljanci so med Slovenci prvi rodoljubi. — Dalje piše „Primorec“: Čitalnica pri sv. Ivanu, na je 26. dne t. m. slovesno odprla. Sešlo se je okoli 1000 ljudi, če tudi je bilo vreme zelo neprijetno. Iz okolice so se vdeležile vse čitalnice, njihovi pevski zbori so prišli s prapuri v sv. Ivan. Razun govornikov in petja so igrali kmečki fantje Villbarjevo igro „Slep ni lep“ prav dobro. — Iz „Primorca“ povzvedamo dalje, da je bilo po nekaterih ulicah v Trstu protokle dni „Morte a Nabrgoj“, to je, „smrt Nabrgoja“ nabitó. Poznamo junake, ki rabijo tako orožje, ali vodite, da se Slavan tacoga orožja ne boji, ampak zaničuje ga. Če nimate beljčega orožja, pojte rakom živčati vi, strahljivi vojaki!“ — Dr. Toman prejelo od okolice tržaške zahvalno pismo, da je psovanje Contia v državnem zboru danajakom zoper slovenska okoljčano spodobno zavrnil.

— „Danica“ piše, da je unidna o. k. deželna sodnija tudi iz ljubljanske kazoškofijske pisarnice po storjenem protestu vzela nekaj pisem, ki zadevajo sodbe v zakonskih rečeh.

Vnanje države.

Lani o času, ko so se bližali garibaldioci Rimu, se je bilo vgnjezdilo skrivši nekoliko njih privrčencev tudi v Rimu, da bi tudi v mestu samom vse za vstajo pripravili. Plemenite svoje namene za osrečenje Rimljanov so pokazali s tem, da so podkopali eno kasarno znavov, smodnik pod-njo spravili in podžgali, toda po sreči so nise vneli val sodški smodnika, in niso razgurali ko en del poslopja in 27 vojakov. Rimška policija je zasačila nekatere tistih junakov, ki so se bili s tim grozovitnim dejanjem poslavlili. Celo leto je tekla pravda, na zadnje sta bila dva k smrti obsojena, tedaj za 27 življenj dvoje življenj. Ta dva obsojenca se kličeta Monti in Tognetti. Sv. Oče papež kot državni glavav so obsodbo potrdili. Zarad tega pa vganjajo sovražniki sv. očeta po vsih deželah strašen hrup, češ, da naj bi jih bili pomilistili. Milost je res lepa reč, ali pregrozovitno in v nebo vpjoče je bilo hudodelstvo. Ni se torej čuditi, da je obveljala ojstra pravica na mestu milosti. Dokler ni obsojevanje k smrti sploh in povsod odpravljeno, velja pra-

srednje v dejanje, vendar pa je on potrebna podoba, da je vsa slika popolna. Gola sebičnost ga je, v tej prekosi Podkuknika, kateri je veliko voljnejši in mehkejši. — Jako živa, prav po dijaškem življenju posneta je podoba dijakov — inženirjev. Kako je tó brž tudi govor po dijaško zasaknjen! Ia pa Mical ni li to res vesela, priljudna nagajivka; kakoršne so navadno gostilniške kletarice? — Igra mora biti zer kalo življenja, kakoršna je, a ne kazati prenapetih izmišljij. „Novi svet“ je tako zrkalo; vse sega v vsakdanje djanjsko življenje in je po njem posneta; nič ni prein prisiljenega, nič nenaravnega. — Igra mora pa biti tudi podučna, če ne, nima vrednosti. To nalogo izpolnjujejo v našem „Novem svetu“ povsod primerno vpletoni jedernati prigovori, modri reki (sentencije).

V. Ako je igra v verzih zložena, mora biti versifikacija gladka, naravna, to je, da se ne dela sila ne jeziku, ne misli; tako morajo biti besede ubrane, da bravec ali poslušavec včasih skoraj ne ve, ali so res stihhi. To velja skoz in skoz v naši igri; nikjer se umni čitatelj ne spotakne.

O umetnihi verzov in kitic, ki jih razlaga pridjani komentar, ne bo znal vsak soditi, ali to ne kratí delu čene, marveč je umetniku in jeziku našem na čast, temu, da se mu staroklasični metrum tako prillega, unemu, da zna jezik tako izvrstno vklepati. Sicer pa ni čitatelj ni poslušavec pri tem nič ne zgubi, če

vica, smrtno kazen potrditi, za onega kakor za drugoga vladarja; vsi so pod enako ločijo postavu, vse vedejo v tom oziru enako dolžnosti. Sicer pa je ves hrup in vsa razdraženost le prekanjena hlimba, za katero se skrivava vse nekaj drugoga, nego to, kar se trdi in obita.

Dopisi.

Iz Červatč 2. dec. Veselilo nas je, ko smo protikli teden videli okrožnico s prošnjo do državnega zbora, katero so podpisavali vsi župani spadajoči pod okrajno glavavstvo goriško, (poprejšnje okraje goriškega, ajdovskega in kanalskega) zastran železnice čez Predel na Gorico in Trst, da bi se zbor zdaj, ko pride pripravi čas, za-njo potegnil. Nadjamo se, da bošta zlasti naša poslancu v tej zadevi vse žilo napela. To je pa tudi lepo, da naši župani tako radovoljno to stvar podpirajo.

Še nekaj naj oznamim, namreč, da se v naši sodnji v Ajdovščini vse lepo po slovenski rešuje. Ravno to dai sem imel zopet prilžnost, videti, da n. pr. g. adjunkt H. našemu jeziku daja, kar mu gre. Da bi se le ljudje sami bolj poprijeli svojega jezika; v uradih bi že šlo, moralo bi iti. R. L.

Domači novičar.

(Za god Nj. akac. prč. nadškofa) je prišel v ponedeljek prč. tržaški škof Jernej Legat v Gorico, tor se je timi dan zvečer že nazaj odpeljal.

(„Novi svet“.) V dopolnitov naznanila v poslednjem listu, naj dodamo še to, da štoje šaloigra 79 strani v osmerki, 14 oseb, ki se dejauja vdeležujejo in 1344 verzov, katerih merilo je v konec knjige pridanih opazkah razloženo in razkazano. Dodau je na zadnje tudi kratek popis gledišča — Kobarida. — V Tominu se dobiva knjižica pri čitalničnem predsedniku g. dr. Promersteinu; v Cirkuem, pri gosp. kaplanu Westor-jé; povsod po 50 soldov. Slišimo, da se v Tominu že vsi prvokrat poslani iztisi poprodani.

(Zbor poslancov kmetijskih družb goriške, tržaške in isterske) 27. t. m. v Trstu je sklenil, da ostanejo vsa tri društva, vsako na podlagi svojih pravil, samostalna; vsa tri skupaj pa da bodo izdajala na skupno stroško kmetijski časnik. Tudi se hočejo pri deželnih zborih poganjati za napravo skupne više kmetijske šole na Primorskem. Vsako leto da se bodo napravljale skupne razstave kmetijskih pridelkov po vrati v Gorici v Trstu in Iatri; o častu razstave bo tudi vsakrat občni zbor.

tudi stihotvorske umetnihe prav ne ume.

Jezik je sploh pravilen; pisava jedernata, krepka. Da se pisatelj nekaterih Kobariskih besedi ali rokov (lokalizmov) ni ognil, storil je to menda navlašč, kajti še le po teh izrazih se nam zdi, kakor da bi dotične osebe slišali in dotične prizore videli. Da je tó pa tam kak tiskovni progrošek, bodi si v besedah ali preponah, kdo se bo temu čudil, kdor ve, kako sitno je popravljanje tiska za tacimi stavci, ki le mehanično stavijo in ni jezika ni reči ne umejo. Popraviti pa moramo vendar napačno napovedani imeni Podkuknik in Podkriknik na straneh 53 in 54; namesti Podkuknik je treba brati Podkriknik. — V drobno tiskani „opombi“ na 2. strani se je vrnil v drugo vrsto en nepotreben je. Kjer je kak s na mestu ž, popravi si ga čitatelj lahko sam.

Nisem vajen, preveč hvaliti, ali, kar je res, je res. Prof. Klodič ima pesniško žilo, ki mu krepko bije; živa fantazija ga vznáša z neko posebno lahkoto, kamor koli treba, pa ne dalje, kakor treba. Kamor ga posadi, tam se brž zave in se vede po domače z domačimi. Bistri duh njegov prešinja vse razmere življenja, in je vsem kos. — Posebno sposobnost pa kaže očitno za dramatično pesništvo, in nadjamo se, da nas še večkrat s kakim enakim umotvorom razveseli. Tako bo imel tudi priliko, popraviti neke nebistvene napake sedanjega dela — po moji misli malenkosti, — ktere bi utegnile ojštri kritiki na situ oštati. X.

Govori na taborju Sempaskem.

(Dalsje.)

4. resolucijo zagovarja prav tehtno in navdušeno g. Dolenc*) tako-le:

Tisoč let je naš narod pod tujim jarmom tiral, navadil se je bil tako tega jarma, da ga skoraj čutil več ni. V srednjem in še v tem veku do leta 1848 so gospodarili Slovencem v vladarjevem in v svojem imenu tuji plemenišči, kajti na Slovenskem bivajoče plemstvo ni narodno, ampak tuje, laško ali nemško; mi Slovenci tedaj nimamo svojega plemstva, kar ni ravno velika nesreča.

Leta 1848. je napočila nova doba, svoboda je zasijala vsem narodom; tudi Slovenci so spoznali svojo sužnost ter se začeli zavedati, v pri se je nestrpljivi gosposki in srečno se je jel otrčel. — Od tihmal se jamojo Slovenci za narodnost svojo navduševati.

Ali svobodni žarek je kmalu zakrila mogla absolutizma; namesto gosposke smo dobili birokracijo, to je veliko število uradnikov, tujev ali pa potujčenih domačinov, kajti absolutistična vlada je zvesta svojemu načelu „divide et impera“ — zmerom skrbela, da ne bi se med ljudstvom in vladnimi zastopniki prevelika prijaznost gojila; pošiljala nam je tujev, da bi nasimeli tem bolj v strahu. Imeli smo tudi nekoliko domačih uradnikov, ali tuja kultura jih je ukradla svoji materi, koje so se sramovali, in koje so pri vsaki priliki zaničevali.

Rečem, časi birokratske gosposke so bili časi skušnje; marsikter kmet si je upal trdit, da je bilo boljše pod staro gosposko, nego pod vlado uradništva, in to po pravici, kajti birokracija tlači kakor mora. (Res ja!)

Dasiravno živimo zdaj v ustavni državi, se vendar reč gledé uradništva ni dosti zboljšala.

Namestu da bi bili uradniki ljudstvu pravi prijatelji, učitelji in zvesti varhi, so mu večidel neprijazni gospodovaleci.

Z gled preziranja naših svetih pravic so nam nekteri dobro znani Goriški uradi. Pod Goriško preturo, to je okrajno sodnije, spadajo skoraj sami Slovenci; tam gre Slovence dostikrat za kožo, pa ga uradnika ni, ki bi bil slovensčine v jeziku in pisavi zmožen; slugo včasih tudi stranke se rabijo za tolmače, kakor da bi se hotelo pokazati, da Slovence ni treba uradnika, saj zanj zadostuje tudi sluga. (Tega nečemo dalje trpeti!)

Tudi po družih goriških uradih ne uživa Slovence tistih pravic, tistega spoštovanja, kterega zasluži kot zvesti državljani in dober plačalec svojih davkov.

Navedel bi lahko še dosti družih resnic, pa kaj bi jih tukaj razlagal, vsaj je dobro znano, da se nekteri goriški uradniki slovenske besede bolj bojé, nego hude ure.

Da se tam tako godi, je zraven družih vzrokov tudi dosti kriva neugodnost, da imamo večino tujih uradnikov, kteri našega jezika in naših razmor ne poznajo.

Dokler vlada ostane pri starih načelih, dokler se bode Slovence v laške in nemške, Nemeč in Lah pa v slovenske kraje pošiljal, tako dolgo se bode težko zaželena ravnopravnost uresničila. (Pa se mora uresničiti!)

Zbrali smo se denes tukaj, da zahtevamo, kar nam nove postave zagotavlja; mi hočemo denes od vlade tirjati, da znani §. 19. ne ostane na papirji, ampak da zadobi tudi za nas Slovence praktično veljavo.

Od tabora sprejeta resolucija čestitega predgovornika zahteva, naj se brez odloga, ali pa vsaj v enem letu po slovenskih uradnjah čisto slovensko uraduje.

Da vlada temu lože v okom pride, nasvetujem taboru drugo resolucijo; tabor zahteva v ta namen, naj se podeljšeje javno službo domačinom, kterih je veliko število tudi zunaj slovenskih krajev.

G. predsednik bere 4. resolucijo, ki jo tabor enoglasno sprejme. (Dalsje prih.)

Slovenski Prijatelj!

Kdo ne pozna izvrstne te duhovske zakladnice? Ne sme je manjkati, ne, pri nobenem duhovnem. Poslušajte, kaj pravi za l. 1869

*) Po napaki je prišel ta govor še le po g. Klavžarjevem na vrsto.

Vabilo.

„Slovenski Prijatelj“ pride k novemu letu spet koledvati na duri preljubih Slovencev. Tudi leta 1869 bode „Slov. Prijatelj“ izhajal kakor letos in donajal:

1. Popolnoma izdelana pridige za vse nedelje in praznike celega leta. V ta namen imamo že pripravljene rokopise od raznih slovečih pridigarjev iz vseh slovenskih dežel.

2. Pod napisom: „Kratko pa dobro“ osnovane pridige tudi za vse nedelje in praznike. Silna potreba je, da naše dni gg. pridigarji večkrat in goreče govoré o Jezusu Kristusu, o kat. cerkvi, o papežu, o posamnih verskih resnicah. To priporočajo vsi škofje, vsi voditelji duhovnih vaj in to potrebo tudi vsak sam lahko spozna in čuti. V tem duhu bo poskušal podpisani vrednik take osnove narejati.

3. Pridige za druge cerkovne priložnosti, pri kterih so govori v navadi: o cerkvenih shodih, pri novih mašah, pri porokah, pri pogrebi, pri darovanjih za uboge itd.

4. Keršanske nauke od sv. sakramentov naprej. Ti keršanski nauki so osnovani tako jederno in jasno, so pisani tako gladko in umejno, in donajajo toliko zgledov in povostne, da se lahko in po vsaj pravici morijo s kerš. nauki kterega koli jezika ali pisatelja.

5. Vse oglase o družbi sv. Mohora; to se godi posebno zavoljo tega, da tisti gospodje, ki so nam vsaj za 5 družnikov ob enem letnino poslali, berejo, da nam je denar v roke prišel.

6. Prestave 88. gg. duhovnikov po vseh slovenskih škofjib.

„Slovenski Prijatelj“ velja za naprej 4 gold. 30 kr.

Poština je že letos poskočila; za posamne naročnike je to le nekaj krajevarjev, za nas pa znaša to še čez 200 gld. Povečali smo „Slov. Prijatla“ za celo tiskano pol, dajemo tri pole prav terno tiskati, — prvotne celine pa vendar nismo povišali. Zdaj pa ne moremo več, ako nočemo za ves trud še očitne izgube.

Če gg. stari naročniki ostanite nam tudi za naprej zvesti; ne glejte na 30 kr.!

Novim č. gg. naročnikom dajemo vse do konca leta 1868 izšle keršanske nauke za šest goldinarjev. Ti keršanski nauki obsegajo že 162 tiskanih pol, tako da ena tiskana pola še na štiri krajevarje ne pride. Po dokončanem delu cena veliko višej poskoči; zatorej le urno!!

Vse č. gg. naročnike lepo prosimo, naj naročnino svojo pošljejo ob novem letu; tiste gospode pa, ki so kaj še na dolgu, lepo prosimo, naj svoj dolg tudi zdaj ob novem letu poravnajo.

Naročnina 4 gld. 30 kr. naj se nam pošilja v frankiranih listih! Srečno!

V Celovcu 15. novembra 1868.

And. Einspieler.

Borsni kurs 2. t. m. Metall. 58:70; narodno posojilo 64:25; London 118:30; adžjo srebra 117:—; cekini 5:57.

Oglasnik.

Rastlinski obliž (flašter).

iznašel ga F. Tokem.

dober za rane, ulesa (ture) in ozeblino. Ta flašter ima med vsemi enakimi nar. veči zdravilno moč in je vreden, da se šteje za prvega med domačimi zdravili; nobena hiša bi ne smela biti brez njega. — Poskušnje, ki so se delale s tim obližem po bolnišnicah, so pokazale, da se daje z njim v kratkem času za dobro, in brez škodljivih nasledkov, ozdraviti ne le vsakršne rane, temuč tudi občasna ulesa (kronični tarsi), če jih kdo že tudi 10 do 15 let ima. Ravno tako se je izkazala posebna moč tega obliža tudi pri par hujših ozeblinah. Turi, kakoršni koli, smolika, (žlezni otok), in tako imenovani črv ne potrebujejo, če se ta flašter rabi, kot malo dni, da dozore in da človek ozdravi. Glavna zaloga za naše kraje je v gosp. Lodonik, Kurnarjevi lekarnici (apoteki) v Gorici na Travniku. — En veči kos velja 50 soldov, en manjši 25 soldov. — V Cervinjanu se dobiva pri g. Lovisoni-u.